

VACLAV LEO ANDERLE (1859. – 1944.), ŠUMAR I ILUSTRATOR – UTEMELJITELJ ČEŠKE LOVAČKE ILUSTRACIJE

VACLAV LEO ANDERLE (1859–1944), FORESTER AND ILLUSTRATOR –
THE FOUNDER OF CZECH HUNTING ILLUSTRATIONS

Alojzije FRKOVIĆ*

SAŽETAK: Među više čeških i slovačkih šumarskih stručnjaka, koji su prije približno jednog stoljeća dio svog radnog vijeka proveli u Hrvatskoj gdje su se, u okviru svoje struke, posebno istakli u nekim sporednim zanimanjima proslavivši tako svoju novu domovinu, spada i Vaclav Leo Anderle (1859.–1944.). Uz studij šumarstva na Visokoj školi za kulturu tla, oduševljavajući se slikarstvom, u Beču polazi i Akademiju likovnih umjetnosti. Radeći na stručnim poslovima u šumarstvu, pretežito na Veleposjedu šumovlasnika Thurn-Taxisa u zemlji i u inozemstvu, više od jednog desetljeća proveo je u Hrvatskoj, najprije u Šumariji Crni Lug u Gorskom kotaru, a zatim u Šumariji Lekenik. Kao već afirmirani pejsažist i figuralist, likovno je ukrasio više tadašnjih zabavnih časopisa i listova te mnoga djela naših književnika i putopisaca. To se posebno odnosi na trilogiju prirodoslovca i putopisca Dragutina Hirca, posvećenu Gorskom kotaru, Lici i Hrvatskom primorju. U svom kasnijem likovnom stvaralaštvu opredijelio se za animalistiku, specijalizirajući se za divljač i lovačke motive postavši utemeljiteljem češke lovačke ilustracije. Plodan je i lovački pisac.

Gljučne riječi: Vaclav L. Anderle, Čeh, Crni Lug, Lekenik, pejsažist, animalist, lovačka ilustracija, Thurn-Taxis.

UVOD – Introduction

Ne mali broj šumarskih odličnika iz druge polovice 19. i početka 20. st. porijeklom iz Češke i Slovačke, koji su stjecanjem okolnosti manji ili veći dio svog radnog vijeka proveli u Hrvatskoj, uz svoj osnovni poziv posvećen šumarstvu, posebno se istakao u nekim drugim naoko sporednim zanimanjima, proslavivši upravo njima svoju novu domovinu. Prisjetimo se samo Josipa Resslera (1793–1857), šumarskog nadzornika, upravitelja državnih šuma Istre, posebno Motovunske šume, koji je svjetsku slavu stekao izumom vijka (propelera) za pogon brodova, Paula Wittmana (1844–1920), prvog pokretača u nas kontroliranog uzgoja fazanske

divljači na vlastelinstvu Opeke-Zelendvor grofa Marka Bombellea, Jaroslava pl. Šugha (1865–1944), šumarskog nadzornika pri Kr. direkciji državnih šuma u Vinkovcima, osnivača i izvrsnog dugogodišnjeg urednika “Posavskog lovca”, da spomenem samo neke. Njima uz bok valja pridodati našoj šumarskoj javnosti manje poznatog zemljaka im, šumarskog savjetnika Vaclava Leva Anderlea “osobito spremnog šumarskog stručnjaka, odličnog literarnog radnika i nadarenog slikara lovačkih zgoda” (Šugh 1931), utemeljitelja češke lovačke ilustracije, čiju 150. godišnjicu rođenja proslavljamo ove godine.

STUDIJ ŠUMARSTVA I LIKOVNIH UMJETNOSTI APSOLVIRAO U BEČU The completed the study of forestry and fine arts in Vienna

Vaclav L. Anderle rodio se u šumom bogatom Krejcaru ponad Hlinskog u Češko-moravskoj zaravni 25.

srpnja 1859. u šumarskoj obitelji. Otac mu je bio vlastelinski šumar na Thurn-Taxisovom imanju. Osnovnu školu završio je u rodnom Krejcaru, a višu realnu gimnaziju u obližnjem Litomyšlskychu. Taj šumovit kraj inspirirao je stvaralaštvo mnogih čeških umjetnika, pa

* Alojzije Frković, dipl. ing. šum., um. savjetnik za lovstvo, Kvarnerska 43/I, 51000 Rijeka

tako i mladog Anderlea, no odlučujuće za njegov kasniji poziv bila je naglašena prirodna nadarenost da “ono što vidi i doživi vjerno prenese na svoje slike”. Kao samouk, još od djetinjstva prva likovna iskustva stječe “šarajući” olovkom ili kredom po bijelim ploham papira do kojeg je mogao doći. Vidljiv trag u njegovu kasnijem stvaralaštvu ostavio je profesor mu crtanja L. Ferber, koji je u njemu otkrio i probudio nesporni talent budućeg likovnog umjetnika. No, kako se “od crtanja ne živi”, otac svog sina šalje u Beč, gdje upisuje studij prirodnih znanosti na Visokoj školi za kulturu tla u Mariabrunu, a usporedo i Akademiju likovnih umjetnosti. Na žalost, smrću oca i zbog nedostatka financijskih sredstava prisiljen je nakon dva semestra vratiti se kući i zaposliti kao pripravnik na Thurn-Taxisovom posjedu Rychmburk. Stječući praktična šumarska znanja na svom radnom mjestu uspostavio je brojne prijateljske odnose s tadašnjim kulturnim djelatnicima, koji su u

Slika 1. Vaclav Leo Anderle (1859.-1944.), ing. šumarstva i likovni umjetnik
Figure 1 Vaclav Leo Anderle (1859 -1944), forestry engineer and painter

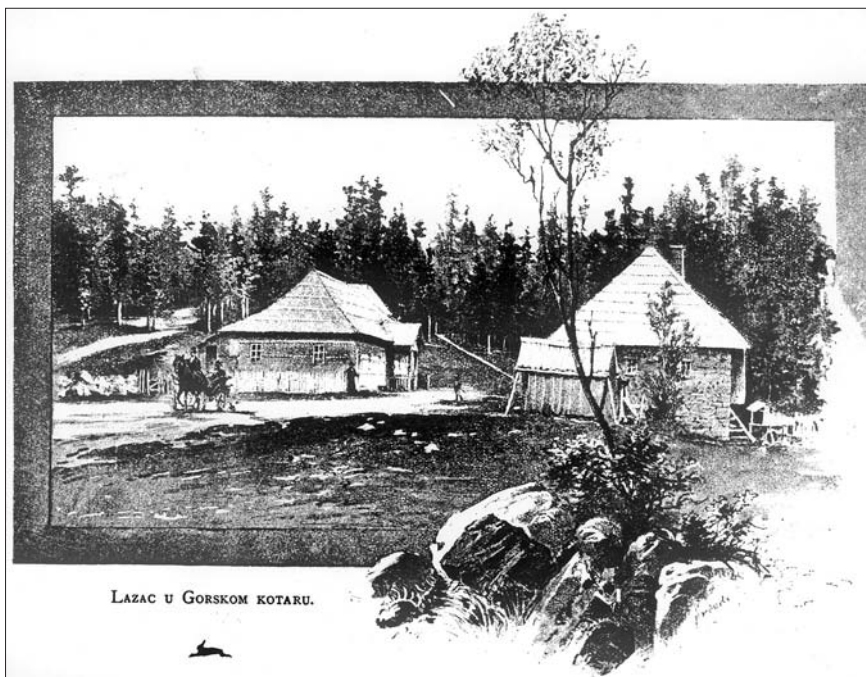
njemu još više poticali umjetnički duh, uspjevši da uz kist i kredu uzme u ruke i pero. Još za gimnazijskih dana u Litomyšlskychu uspostavio je prisne kontakte sa S. Šmilovskim i T. Jiráskovim, ništa manje prisno s K. V. Raisem, pjesnikom čeških šuma Adolfom Heydukeom, sa svojim stricem, češkim povjesničarom, gospodarstvenikom i političarom Karlom Adamkemom i drugima. U njegovu bogatu životopisu našao sam podatak da je bio jedan od prvih šumarnika koji je zajedno s A. Heydukeom bio od ne male pomoći Janu Doležalovu pri pokretanju prvog češkog šumarskog glasila.

Nezadovoljan svojim pripravničkim statusom u Rychmburku, privučen općom duhovnom klimom austrijske metropole, nalazi načina da se vrati natrag u Beč, gdje će kroz tri godine (1879–1882) absolvirati šumarstvo na već spomenutoj Visokoj školi u Mariabrunu.

VRSNI ŠUMAR I NEUMRLI LIKOVNI STVARALAC An expert forester and an immortal painter

Odmah po povratku u domovinu čeka ga poziv za službu vojnog roka. Regrutiran je u 12. šumarsku postrojbu, u kojoj kao uzoran vojnik stječe čin narednika. Aktivnu šumarsku službu nastavlja na Veleposjedu Thurn-Taxisa, gdje nakon položenog stručnog držav-

nog ispita biva, poput njegova pokojnog oca, imenovan upraviteljem imanja. Poduži je niz ne samo šumarija, nego i zemalja tadašnje Austro-Ugarske Monarhije u kojima će nemiran duh mladog Anderlea ostajati na službi dulje ili kraće vrijeme. Nakon Rychmburka seli u Češki Chotěšín, potom u Hrvatsku, gdje tri godine radi u Šumariji Crni Lug u Gorskom kotaru, a punih osam u Šumariji Lekenik. Slijede Výtoň u Šumavi, Buchau i Federsee u Württenberškoj oblasti, Bukovina u rodnoj Českomoravskoj zaravni, gdje s radnog mjesta nadšumara odlazi u zasluženu mirovinu 1. listopada 1912., nastivši se za dulje vrijeme u Slatini. Za službovanja u Češkom Chotěšínu bilo mu je ponuđeno mjesto profesora na Višem šumarskom učilištu u Pisku, ali to glatko odbija, želeći da “u svom životu što više lijepog i plemenitog doživi i proizvede, nikada se ne osjetivši umornim” (Šugh 1931). Ni u zasluženju mirovini Anderle ne miruje. Prvih je pet godina tijekom Prvog svjetskog rata predavao šumarstvo

Slika 2. Lazac u Gorskom kotaru krajem 19. stoljeća
Figure 2 Lazac in Gorski Kotar, the end of the 19th century

na Višoj gospodarskoj školi u Chrudimu, istovremeno vršeći dužnost pokrajinskog šumarskog nadzornika. Za boravka u slatinskom kraju surađuje s poznatim češkim pjesnikom Jaroslavom Vrchlickým, ilustrirajući mu zbirku pjesama *Zlatý prach* (Zlatni prah).

Još za studija u Beču osamdesetih godina 19. st. Anderle se počeo javljati kao pejzažist i portretist surađujući najprije u praškim časopisima (*Paleček, Světozor, Zlatá Praha, Humoristické Listy*), a zatim u bečkom *Kikirikiju* i Münchenskom *Fliegende Blätter*. Umjetnički šarm njegovih crteža ubrzo otkrivaju i vrjednuju najvišim ocjenama likovni kritičari redakcija praških dnevnika i tjednika poput *Národních Listu, Hlasu ná-*

roda, Politik i drugi, kojima postaje stalnim suradnikom. Oduševljen kvalitetom njegovih crteža bečki ga profesor T. Henschelem angažira na izradi entomoloških tablica za *Encyklopedie der gesammten Forst- und Jagdwissenschaften Dombrowskog*, istovremeno izrađujući crteže svih svojih četinjača namijenjenih Hempelovy-Wilhemovyjev *Bäume und Straucher des Waldes*. Razdoblje njegove najveće popularnosti i prepoznatljivosti kao vrsnog crtača pada za službovanja u Württenberškoj oblasti, kada ilustrira *Neue Illustrierte Zeitung, Leipziger Illustrierte, Blätter des Schwäbischen Alpenvereines, Ueber Land und Meer* i druge.

ANDERLEOV CRTEŽ – SIMBOL HIRČEVIH PUTOPISNICA

Anderle's drawings – a symbol of hirc's travelogues

Osam i pol godina (po nekim izvorima – jedanaest) službovanja u Hrvatskoj “Vaclav L. Anderle posvetio je kulturi Hrvata”. Ovu sam misao našao u knjizi Jana Friča i suradnika *Velké vzoru našeho lesnictvi* (Veliki uzori našeg (češkog!) šumarstva), koju je 1958. g. izdala Češka akademija poljoprivrednih znanosti u Pragu, a u kojoj je značajan prostor posvećen tom šumaru umjetniku. Da se u toj tvrdnji nije pretjeralo, potvrđuju sljedeće činjenice. Posjedujući rijetki senzibilitet, nesumnjiv talent a nadasve marljivost, Anderle kroz sve te godine ilustrira iz broja u broj tada popularni hrvatski polumjesečnik “za zabavu, pouku i vijesti” *Dom i svijet* (izlazio od 1888. do 1923.), u kojemu su svoje priloge objavljivali Eugen Kumičić, Josip Kozarac, Vjenceslav Novak. To se odnosi i na matičin *Vienac* što izlazi u Zagrebu pod uredništvom Gjure Deželića, Augusta Šenoa, Vjekoslava Klaića... te sarajevsku *Nadu*, u kojem listu uz Anderlea surađuju još trojica čeških likovnih stvaralaca – A. Liebšcher, V. Fittelbach i G. Kuba. S njegovim ilustracijama susrest ćemo se u djelu povjesničara Tadije Smičiklase *Poviest Hrvatske I-II* izdane u Zagrebu 1882. i 1889.g., povjesničara i muzikologa Vjekoslava Klaića *Poviest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka 19. st.* (objavljene u pet svezaka u Zagrebu od 1899. do 1911.g.), književnika Andrije Kačića Miošića u njegovu *Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga* (prvo izdanje tiskano u Mlecima 1756.), pjesnika i političara Ivana Mažuranića *Smrt Smail-age Čengića*, književnika Eugena Kumičića *Viški boj* i drugima. Kao interesantnost bilježim podatak da su Anderleovi crteži ukrasili jedno od prvih izdanja *Gorskog vijenca* crnogorskog vladike i pjesnika Petra Petrovića Njegoša.

Sklopivši ugovor sa zagrebačkom izdavačkom kućom Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) Anderle preuzima ne mali posao ilustriranja i opremanja brojnih izdanja ovog poznatog nakladnika, među kojima jedno od prvih mjesta zauzima trilogija “putopisnica” prirodoslovca i

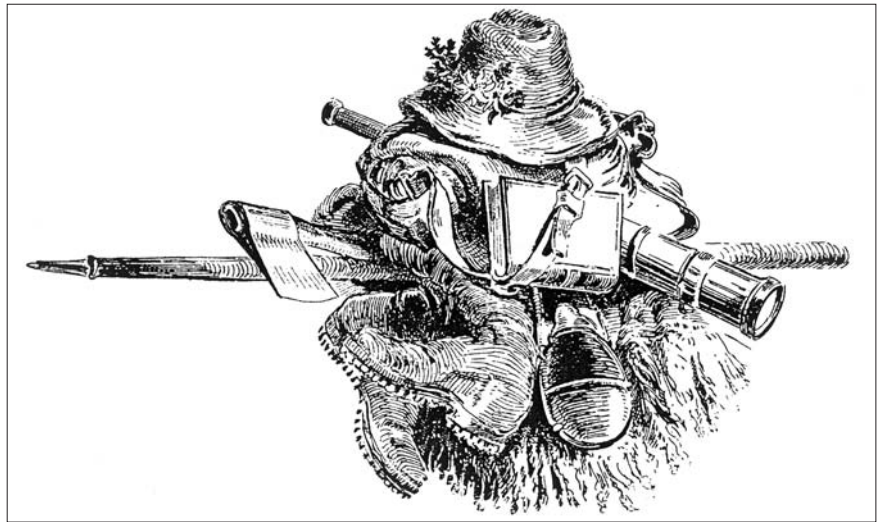
putopisca Dragutina Hirc (1853–1921) – *Hrvatsko primorje* (1891), *Gorski kotar* (1898) i *Lika i Plitvička jezera* (1900). Izražavajući “bratsku hvalu” prijatelju

Slika 3. Goranski šumski radnik, dokument jednog vremena
Figure 3 A forest worker from Gorski Kotar, a document of a period

Vaclavu Anderleu koji mu je “ukrasio knjigu toli liepim, ponajviše izvornim slikama”, postavši u nekoliko simbolom njegova djela, Hirc će u predgovoru svoje knjige *Gorski kotar* ustvrditi: “Živeći tri godine u Gorskom kotaru” (kao šumarnik u Šumariji Crni Lug, gdje je, neka mi bude dozvoljeno pripomenuti, i pisac ovih redaka stjecao prva praktična šumarska znanja) “zirnuo je u svaki zakutak, upoznao štono rieč u gori svaku bukvu, na planini svaku liticu, narodni život i prirodu, pa zato i jest “Gorski kotar” ilustriran, kako može ilustrirati samo umjetnik, koji ga poznaje u tančine.” To vrijedi i za Liku i za Plitvička jezera i za Hrvatsko primorje, koje je krajeve poput naše “hrvatske Švice” Anderle nebrojeno puta posjetio, propješačio i istražio diveći se njihovoj iskonskoj ljepoti i raznovrsnosti.

Svoje doživljaje, svježim i poetski danim pejzažima, Anderle ostvaruje izvanrednom senzibilnošću, ponajprije u tehnici pastela koja je i njegovo osnovno izražajno sredstvo. Na svojim crtežima konture izrađuje tvrdim pastelom, kredom ili olovkom, a okolne plohe ispunja mekšim, stvarajući tako dojmive tonove i nijanse na svojim slikama. Njegove ilustracije, radi li se o krajobrazima, poput slika *Sumrak u hrvatskom selu*, U

Slika 4. Oprema šumara i planinara. Nadahnuti crteži češkog umjetnika pružili su veću uvjerljivost Hircčevim tekstovima

Figure 4 The equipment of foresters and mountaineers. Inspired drawings of the Czech artist further enhanced Hirc's texts

dolini rijeke Dobre, *Šumska koliba u Smrekovcu*, *Ugljari i dugari u Gorskom kotaru*, interijerima (*Unutrašnjost župne crkve u Razlogama*) ili portretima (*Šumski radnik iz Crnog Luga*, *Drvodjelac*, *Ličanin*), sve su vjerodostojna i impresivna svjedočanstva o vremenu u kojem su nastale. Potvrđeno je to i na zasjedanju CIC-ove komisije Lov u umjetnosti održane u dvorcu Ohrada na Hlubočke ponad Vltave 1993. g. na kojoj je predstavljeno bogato umjetničko blago s lovačkim sadržajima čeških umjetnika tijekom povijesti (Kovarik 1993).

RETROSPEKTIVNA IZLOŽBA U HRADÉC KRÁLOVÉ

A retrospective exhibition in Hradec Králové

Anderle nije samo ilustrator krajolika, pejzažist, nego i svega onog što taj pejzaž, krajolik, oživljava (Frič i sur. 1958). U svojoj impresivnoj produkciji pejzaža ima snage da se u zrelijoj dobi posveti animalističkom slikarstvu, u kojemu se, kako mu i ime kazuje, glavnim motivom javlja životinja, u njega posebno lovna divljač pojedinačno ili u krdu (čoporu). U njegovim kasnijim djelima tako sve češće nailazimo na slike ptica (tetrijež gluhan, šljuke u letu, jato sjenica, gavran), domaćih (konj, mazga, koza, pas) i divljih životinja (medvjed, puh, divokoza), uobičajenih za ovaj dio europskog prostora. Da je i u tome uspio, potvrđuje njegova dugogodišnja suradnja s češkim i s većinom europskih redakcija vodećih lovačkih i šumarskih glasila (*Českou myslivost*, *Lovecký obzor*, *Lesní stráž*, *Lesnický sborník*, *Les a lov*, *Wild und Hund*, *Der deutsche Jäger*, *Sct. Hubertus*, *Deutsche Jägerzeitung*). Stoga, ne bez razloga u njegovoj rodnoj Češkoj smatraju ga utemeljiteljem lovačke ilustracije. Upada u oči da je izostala njegova suradnja s Prvim hrvatskim društvom za gojenje lova i ribarstva, koje je, kao što je poznato, 1892 .g. na inicijativu Frana Žavera Kesterčane ka

kao prvog urednika pokrenulo svoj *Viestnik*, kasnije *Lovačko-ribarski viesnik* (¹).

Umirovljeničke dane iza Prvog svjetskog rata Vaclav L. Anderle dočeka u Slatini na dužnosti pokrajinskog šumarskog nadzornika, da bi 1919.g. uz to primio i službu upravitelja imanja Vrchlábí. Slijedi desetogodišnje upravljanje šumama veleposjeda Žireč, a sa tog radnog mjesta zbog narušena zdravlja odlazi (po drugi put!) u mirovinu. Posljednje godine života, sve tamo do 1938.g., proveo je kod svoje kćerke u Raspenavu, sređujući lovački i šumarski arhiv te bogatu biblioteku. Umro je u Poděbrdech potkraj Drugog svjetskog rata 27. lipnja 1944. u 85. godini. Još za života 1928. g. u Hradec Králové bila je njemu u čast organizirana velika retrospektivna izložba njegovih djela, “zgnusnuti presjek kroz njegovo bogato likovno stvaralaštvo”. Zahvaljujući brizi kćerke i sina te mje-

1 Ne mali broj goranskih autora koji su posljednjih godina na poticaj književne nagrade “Gorančica” *Goranskog Novog lista* objavili više svojih djela najčešće ih ilustriraju slikama Vaclava L. Anderlea, dokumentirajući tako ne samo svoja kazivanja nego i slike koje su i same postale dokument jednog vremena.

snih vlasti većina tih radova raspršenih po mnogobrojnim tiskovinama u zemlji i svijetu prikupljena je, sačuvana i pohranjena u više prostorija dvorca u Peruci. U godini kada proslavljamo 150. godišnjicu Anderleova

rođenja, pridružimo se i mi hrvatski šumari, da poput Jaroslava Šugha, kada mu je čestitao 70. godišnjicu rođenja, uskliknemo: “Zdravo u Hubertu!”.

HAJKA NA VUKOVE U LONJSKOM POLJU Wolf hunt in lonjsko polje

Vaclav L. Anderle nije samo šumar i slikar, on je i pisac. S kojom je ljupkosti i intimnosti svojim crtežima znao dočarati ljepotu goranskog ili ličkog krajolika, podjednako je tako bio umjetnikom pisane riječi, objavivši velik broj stručnih i popularnih članaka i zapisa iz područja šumarstva i lovstva. Za literarni prilog uz ovaj rad nasumce sam izabrao zapis iz piščevih *Uspomena*, pod naslovom *Županijska hajka na vukove* u prijevodu već spomenutog Jaroslava Šugha. Prilog je utoliko zanimljiv, što je sama hajka “na bosanske kurjake” održana u Lonjskom polju, dakle u Posavini gdje je vuk danas kao zaštićena životinjska vrsta ne samo rijedak nego i ne dolazi (²).

“Dok sam još kao mladi pristav službovao u Lekeniku vlastelinstvu kneza Thurn-Taxisa imao sam priliku prisustvovati i jednoj velikoj hajci na vukove, koju je priredilo kotarsko predstojništvo u Sisku... Lov se trebao održati na najvećoj bari koja se nalazila oko 15 km od Siska, tamo gdje Lonja utječe u Savu, pa se i predjel radi toga zove Lonjsko polje... Ovamo su za jake zime znali zalutati bosanski kurjaci sa planine kozarskih, uzlonačkih i čemarskih, kad im je u pustim planinskim šumama splasnuo trbuh i kad je Sava bila zamrznuta... Dakako, da su ovdje među skitajućom stokom slavili orgije i da je plijena uvijek bilo na pretek. Stoka je naime, radi pomanjkanja potrebnih staja boravila i zimi pod vedrim nebom, sakupljena oko stogova kukuruzovine i ogromnih kupova misiraća...”

“Jednog dana u siječnju 1901. ili 1902. godine stigao je šumskom uredu Lekenik dopis kotarskog predstojnika u Sisku s pozivom da šumarsko osoblje ureda uzme učešće u velikoj hajci, koja će se održati u Lonjskom polju. Bilo je jošte noć kad smo određenog dana prvim jutarnjim vlakom stigli u Sisak a zajedno s nama oko dvadesetak gospode iz Zagreba, većim dijelom časnika. Na kolodvoru dočekalo nas 12 saonica i nekoliko sisačkih lovaca.”

“Stigosmo do tabora. Više od dvije stotine ljudi, starijih, mlađih u kožusima s napolje okrenutim krznom ili u modrim zobunima... u uskim crnim gajtanima obšivenim hlačama. Na glavama im crni klobusi, jedni su u čizmama, drugi u opancima, preko ramena vise im

velike crvenim kitama urešeni torbaci. Svi su opasani sjajnim medenim pločicama iskićenim pojasima za koje su zataknete velike, katkada srebrnom žicom i sedfom izvezene kubure, od kojih su neke jošte providene starim vatrama na kremen. Drugi su opet nosili dugačke puške sa širokim grljcima obješene preko ramena uzicom od konopa.”

“Među muškarcima vrzmaju se i motaju divno raštene crnobrve i crnooke žene i djevojke u kratkim, na rukavima bogatim vezom iskićenim oplećcima, koje pokrivaju bujna njedra sapeta u modro i crveno izvezene pršnjake; suknje su im bijele, pokrivene sprijeda i straga dvjema šaroliko vezenim keceljama. U čitavom tom ljudskom kaosu motaju se psi, saonice, pršeci se i dimeći ognjevi, svuda smijeh, halas, uzvici; barilci s vinom i čuture s rakijom...”

“S ovim bučnim aparatom polazilo se u hajku na tako plahu divljač kao što su vukovi!”

“Postavili su nas na niski nasip. Stajao sam četvrti na desnoj strani čela pogona, u zaklonu jedne stare dvokrake topole... Svuda je vladala tišina... Ali ipak nešto. Motreći pred sobom okoliš, učini mi se da se je

Slika 5. Pilana potočara na Dobri; iz dojmljivog opusa šumara i likovnjaka V. L. Anderlea

Figure 5 Watermill on the river Dobra; from an impressive opus of the forester and artist V. L. Anderle

² Posljednje dvije hajke na vukove u Lonjskom polju održane iza Drugog svjetskog rata 20. srpnja i 6. kolovoza 1947. nisu također polučile željeni uspjeh. Kao razlog neuspjeha navodi se da u narodu živi vjerovanje da je vuk i u pogonu opasan, pa su pogoniči u obje hajke posve zatajili iako se pouzdana znalo da vukova tu ima (Ljubičić 1947).

na čistini između dva panja, na nekih 300 korčaja od mene, nešto pomaknulo...Konačno razaberem da je to jaki lisac. Istog časa – “pif-paf”, ogласi se dvocjevka mog susjeda gospodina poručnika. Lisac visoko uzdignutim repom jurnu prema meni, da mi na tridesetak korčaja iza mog hica krasnim salto mortalom učini posljednji naklon.”

“Ova tri hica bila su jedina u čitavom pogonu, iako je u njem ustanovljeno – sedam vukova! Ovi su se ali pravodobno, valjda još za našeg nastupanja, kod kojeg se pojedini lovci nisu mogli obuzdati od glasna govora ili kod dolaska pogoniča – protisnuli, davši petama vjetra. Drugi pogon nije se više ni mogao organizirati zbog poodmaklog vremena, a ponajviše radi onog što je slijedilo. Ljudi moji! Na to što je slijedilo neću, dok god budem živ, zaboraviti.”

“Na velikoj čistini priređen je ogroman tabor. Od najraznolikijih saonica, od najprimitivnijih seljačkih napunjenih slamom pa do velikaških punih vučjih i medvjedih krzana, napravljen je veliki krug, a unutar njega plamsa preko 20 ognjeva, a nad svakim po neko božje stvorenje, bud tele, bud prase, tukac ili orožak nataknut na ražanj kojeg jedva seljak lagano okreće, dok drugi nad njim stoji i pržeći slaninu maže pečenicu. Raznose se velike porcije dok su još vruće među ljudstvo koje ih požudno rukama hvata i guta. Kupovi kruha i drugog peciva, slanine, sira i luka leže na prostrtoj slami i na pokrovcima. Veliko bure vina i nekoliko barilaca rakije obsjedaju vazda žedni goniči, tražeći vino i rakiju kao za okladu.”

Slika 6. Šljuke u letu ponad Lonjskog polja, na razglednici
Figure 6 Postcard picture of snipes flying over Lonjsko Polje

“Oko bureta i pečenja vlada stiska i gužva, halas glasova, smijeh, u koji upadaju krešteći vrisci poslužujućih žena, koje su amo naređene da podraže i ona čutila koja vino i šljivovica razbuditi ne može... Vreva, vika i galama neprestance raste i biva sve raspojasenija.”

“Nenavikli ovakvim zgodama pitali smo tko i od kuda će sve to da naplati? Ta za Boga miloga tko će drugi da to plati nego oni koji su i hajku organizirali, dobismo odgovor. Saznasmo kasnije da je posljednji pogon uz karte i šampanjac okončao tek treći dan u jutro u “Velikom kaptolu” u Sisku. Što se moje lisice tiče platio sam preparatoru, poznatom umjetniku W., 15 forinti, da bi je nakon dvije godine bacio na smetište izjedenu od moljaca. Eto, tako mi od ove glasovite prve moje hajke na vukove ne ostane ništa do ove puste uspomene.”

ZAHVALA – Acknowledgement

Izražavam zahvalnost prof. dr.sc. Marijanu Grubešiću, dipl. ing. šum. sa Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na trudu oko prikupljanja potrebne češke literature o životu i radu VACLAVA L. Anderlea te kolegi

Zoranu Timarcu, dipl. ing. šum. iz Osijeka i članovima “Češke besede” – ogranak Rijeka koji su mi bili od pomoći pri prevođenju nekih tekstova s češkog na hrvatski jezik.

LITERATURA – References

- Bratanić, J., (1959): Animalističko slikarstvo. U: Enciklopedija likovnih umjetnosti (ur. A. Mohorovičić), str. 104. Leksikografski zavod Zagreb.
- Dulibić, F., (2008): Između dnevne i zauvijek upamćene karikature. Vjesnik, poseban Prilog, 2. IX 2008.
- Frič, J. i sur. (1958): Velké vzory našeho lesnictví. Československá akademie zemědělských věd ve státním zemědělském nakladatelství, Prag.

- Kovarik, J., (1993): Lovecké motivy v českém výtvarném umění. Myslivost (3): 1–5.
- Ljubičić, D., (1947): Hajka na vukove. Lovački vjesnik LVI (9): 21.
- Rakušan i sur. (1992): Anderle, VACLAV LEV. U: Myslivecky slovník naučný. Zemědělské Nakladatelství Brazda, Prag.
- Šugh, J., (1931): Ing. VACLAV ANDERLE. Posavski lovac VIII (1): 28.

Anon. (2000): Anderle, Vaclav Lev. U: Hrvatski šumarski životopisni leksikon (Š-Ž + dodatak A-Z,

Knjiga 5 (ur. J. Biškup), str. 316–317. Tutiz Lek-sika d.o.o. Zagreb

SUMMARY: Vaclav Leo Anderle (1859 – 1944) is one of the many Czech and Slovak forestry experts who, about one century ago, spent a part of their working lives in Croatia. By excelling not only in their profession but also in some forestry-related careers, these great men made their new homeland famous worldwide. Being a passionate lover of painting, Vaclav Leo Anderle attended the Academy of Fine Arts in Vienna in addition to the study of forestry at the Higher School of Soil Culture. He worked in specialized forestry fields in the country and abroad, mainly on the estate of the large forest owner Thurn-Taxis. He spend more than one decade in Croatia, first in the forest office of Crni Lug in Gorski Kotar, and then in the forest office of Lekenik. As an established landscape and figure artist, he illustrated several popular journals and papers of the time, as well as many works of Croatian men of letters and travel writers. This refers particularly to the trilogy written by Dragutin Hirc, a natural scientist and travel writer, which was dedicated to Gorski Kotar, Lika and the Croatian Littoral. In the later period of his creative painting he specialized in animal art and wildlife and particularly in hunting motifs. In doing so, he laid the foundations of the Czech hunting illustration. He was also a very prolific hunting writer.

Key words: Vaclav L. Anderle, Czech, Crni Lug, Lekenik, landscape artist, animal artist, hunting illustration, Thurn-Taxis.